

BIJLAGEN

Gaswinning en versterking

De sociale impact van de gaswinning en de versterkingsoperatie voor Groningen

28 mei 2019

Bijlage A: Vragenlijsten

Gronings Perspectief II, meting 2 (oktober 2018)

Vraag	Antwoordopties
<p>Veiligheid 1a. Hoe veilig heeft u zich de afgelopen vier weken gevoeld op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zeer onveilig ● Onveilig ● Niet veilig, niet onveilig ● Veilig ● Zeer veilig ● Weet ik niet
1b. Kunt u uw antwoord toelichten?	
<p>Risicoperceptie 2a. In het geval van toekomstige aardbevingen: hoe groot schat u de kans dat... <ul style="list-style-type: none"> ● u deze aardbevingen zelf meemaakt? ● uw eigendommen worden beschadigd als gevolg van de gaswinning? ● u verwond zult raken als gevolg van een aardbeving? </p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zeer kleine kans ● Kleine kans ● Kans is redelijk ● Kans is groot ● Kans is zeer groot ● Weet ik niet/n.v.t.
2b. Wat ziet u als grootste risico van de gaswinning? Kunt u dat toelichten?	
<p>Verbondenheid 3. Denk na over de mensen <u>in uw dorp of buurt</u>. In hoeverre bent u het eens met deze uitspraken? <ul style="list-style-type: none"> ● Ik krijg de hulp en steun die ik nodig heb van de mensen in mijn dorp of buurt. ● Ik voel me verbonden met de mensen in mijn dorp of buurt. ● Ik steun en help anderen in mijn dorp of buurt. </p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Helemaal oneens ● Beetje oneens ● Niet eens, niet oneens ● Beetje eens ● Helemaal eens ● Weet ik niet
<p>Schade 4. Hoe vaak heeft u schade door gaswinning gehad? (<i>U mag ook een schatting geven.</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Nooit ● 1 keer ● 2 keer ● 3 keer ● 4 keer ● 5-10 keer ● Meer dan 10 keer
5. Heeft u de schade gemeld? (<i>U mag ook een schatting geven.</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ● Nooit ● 1 keer ● 2 keer ● 3 keer ● 4 keer ● 5-10 keer ● Meer dan 10 keer

6. Als u de schade (deels) niet heeft gemeld, kunt u uitleggen waarom?	
<p>Hinder</p> <p>7. Denk bij deze vraag aan de <u>afgelopen 12 maanden</u>. Hoeveel hinder veroorzaken onderstaande bronnen in uw dagelijks leven?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Geluidsoverlast ● Slecht onderhoud wegen en/of groen ● Hondenpoep/rommel op straat ● Windmolens ● Gevolgen gaswinning 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ik ondervind geen hinder 2. .. 3. .. 4. .. 5. Ik ondervind heel veel hinder 6. Niet van toepassing
<p>8. Welke bron uit de vorige vraag veroorzaakt de meeste hinder? Kies er één.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Geluidsoverlast ● Slecht onderhoud wegen en/of groen ● Hondenpoep/rommel op straat ● Windmolens ● Gevolgen gaswinning 	
9. Kunt u deze hinder nader omschrijven?	
10. Wat doet u in reactie op deze hinder? (Wanneer u niets doet of kunt doen, geef dit ook aan)	
<p>Afronding</p> <p>11. Heeft u verder nog persoonlijke ervaringen (bijv. in verband met de gaswinning) die u met ons wilt delen?</p>	
12. Mogen wij uw persoonlijk verhaal citeren (bijv. in rapporten of de media)? Dit doen we uiteraard anoniem.	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja, u mag mij citeren. ● Nee, ik wil liever niet geciteerd worden.
13. Heeft u nog opmerkingen over deze vragenlijst en/of het onderzoek, of over de onderwerpen die in deze vragenlijst naar voren kwamen?	

Gronings Perspectief II, meting 3 (februari 2019)

Vraag	Antwoordopties
<p>Contact met buren 1. Hoe is uw relatie met uw buren?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Heel slecht ● Slecht ● Niet goed/niet slecht ● Goed ● Heel goed ● Weet ik niet
<p>2. Welke invloed heeft de gaswinningsproblematiek op de relatie met uw buren?</p>	
<p>Hoop 3. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde in de afgelopen 4 weken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Voelde u zich hoopvol? ● Voelde u zich hoopvol voor Groningen als geheel, als u kijkt naar de gaswinningsproblematiek? ● Voelde u zich hoopvol voor uzelf, als u kijkt naar de gaswinningsproblematiek? 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nooit ● Zelden ● Soms ● Vaak ● Meestal ● Voortdurend ● Weet ik niet
<p>4. Welke gebeurtenissen hebben bijgedragen aan dat gevoel?</p>	
<p>Communicatie 5. Heeft u in de afgelopen 6 maanden post ontvangen over schadeherstel en/of versterking (denk aan een uitnodiging voor een informatieavond, een inspectierapport, een brief over toekenning of afwijzing van een schadeclaim etc.)?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja ● Nee ● Weet niet/wil niet zeggen
<p>Bedenk welk van deze brieven/post, in positief of negatief opzicht, de meeste indruk op u heeft gemaakt. We zouden het fijn vinden als u een aantal vragen over deze brief/post wil beantwoorden. Het staat u uiteraard vrij hoeveel u ons hierover vertelt.</p> <p>6. Wie was de afzender?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De gemeente ● Centrum Veilig Wonen (CVW) ● Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) ● Nationaal Coördinator Groningen (NCG) ● Anders, namelijk... 	
<p>7. Waar ging het bericht over? (meerdere antwoorden mogelijk)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Schade aan mijn woning ● Versterking van mijn woning ● Versterking in het algemeen (bijv. een informatiebijeenkomst) ● Anders, namelijk... 	
<p>8. Was uw indruk van deze brief overwegend positief of negatief?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zeer negatief ● Negatief ● Neutraal/gemengd ● Positief

	<ul style="list-style-type: none"> ● Zeer positief ● Weet ik niet
9. Kunt u uw antwoord toelichten?	
10. Wat had u graag anders gezien?	
11. Hoe voelde u zich over deze brief? Maak een keuze uit onderstaande gevoelens. (meerdere antwoorden mogelijk)	<ul style="list-style-type: none"> ● Zenuwachtig ● Gelukkig ● Boos ● Neerslachtig en somber ● Kalm en rustig ● Energiek ● Wanhopig ● Hoopvol ● Gevoel van controle over mijn leven ● Machteloos ● Verdrietig ● Opgelucht ● Anders, namelijk..
Veiligheid 12. Hoe veilig heeft u zich de afgelopen vier weken gevoeld op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?	<ul style="list-style-type: none"> ● Zeer onveilig ● Onveilig ● Niet veilig, niet onveilig ● Veilig ● Zeer veilig ● Weet ik niet
13. Kunt u uw antwoord toelichten?	
Afronding 14. Heeft u verder nog persoonlijke ervaringen (bijv. in verband met de gaswinning) die u met ons wilt delen?	
15. Heeft u nog algemene opmerkingen over de onderwerpen die in deze vragenlijst aan bod zijn gekomen?	

Bijlage B: Omschrijvingen interviews

Hieronder volgt een korte omschrijving voor de interviews die zijn gebruikt bij de verdiepende analyses over het thema hoop in hoofdstuk 5. Om de anonimiteit te waarborgen verwijzen we naar de deelnemers met een nummer en gebruiken we hij/zij.

Weinig hoop

A1 kan door omstandigheden (ziekte) alleen nog maar bezig zijn met hoe het met hem/haar zelf gaat. Van hoe de toekomst eruit ziet kan hij/zij zich geen voorstelling maken. Doordat dit zo'n neerwaartse spiraal is kan hij/zij zelfs niet meer van de positieve dingen genieten. De beste situatie volgens deze deelnemer is het afbranden van zijn/haar huis. A1 maakt zich zorgen om de lichamelijke gevolgen van de stress die dit oplevert. Er speelt een gevoel van niet weten wat de toekomst te bieden heeft, en dat levert een gevoel van onzekerheid op.

Voor A2 is de gaswinning qua zwaarte vergelijkbaar met andere grote gebeurtenissen zoals trouwen, scheiden, overlijdensgevallen en kinderen krijgen. Hij/zij wil in de toekomst gaswinningsgerelateerde problemen graag achter zich laten. Aan het begin van de schadeprocedure was hij/zij vol vertrouwen dat het allemaal nog wel goed kwam, maar nu is dat anders, door keer op keer teleurgesteld te worden. Daardoor is ook zijn/haar attitude verschoven: nu ziet hij/zij de toekomst somber in, mede doordat hij/zij nog veel ellende aan ziet komen. De problematiek lijkt uitzichtloos, en de partijen die er een einde aan kunnen maken lijken niet tot een oplossing te willen komen.

Ook A3 heeft weinig vertrouwen in de verantwoordelijke instanties. Hij/zij is bang voor de gevolgen van een grote klap, verwacht dat die klap wel gaat komen, en geeft daarbij aan dat er geen deskundige is die kan garanderen dat er dan niet iets ernstigs gebeurt. Hij/zij ziet in dat we het tegenhouden van de zee goed onder de knie hebben, zolang we de dijken maar hoog genoeg maken. Maar op de aardbevingen is totaal geen zicht. Voor hem/haar zou het daarom helpen om een heel nieuw, aardbevingsbestendig houten huis te krijgen. Hij/zij kan verder geen maatregelen bedenken waardoor het gevoel van veiligheid in de toekomst daadwerkelijk vergroot zou worden.

A4 weet nog niet precies wat de toekomst brengt omdat 2 muren nog hersteld moeten worden. Wel ziet hij/zij de toekomst somber in als de aardbevingen zo door gaan. Hij/zij heeft geen vertrouwen in de constructie van het huis en vraagt zich af of het bij *een grote klap* wel zal blijven staan. Of 'de grote klap' komt of niet is hij/zij veel mee bezig: iedere dag

vraagt hij/zij het zich af of het vandaag gebeurt. "Want je weet het niet". De stress hierover blijft, ook in de toekomst. Hij/zij geeft aan dat het vervelend is om zelf geen invloed te hebben op de situatie. Hij/zij wil gewoon oud kunnen worden op hun plek, maar laat ook doorschemeren dat hij/zij niet goed weet of dat zo gaat lukken. Door de schade staat hun eigen bedrijf en pensioen namelijk ook op het spel. Daarnaast willen ze graag weg uit Groningen, maar is de waarde van hun huis nu zo gezakt dat dat eigenlijk niet meer kan. Maar als de grote klap komt, gaan ze wel weg. Dan maar met minder geld. Het lijkt echter in beide gevallen onwaarschijnlijk dat de toekomst die hij/zij met zijn/haar partner uitgestippeld had werkelijkheid wordt.

A5 vindt het belangrijk dat Groningers in de toekomst coulanter behandeld zullen worden: meer geld en een simpelere procedure. Maar hierin is hij/zij ook wantrouwig in de overheid: hij/zij vindt dat het ministerie van EZK dwars ligt en verwacht dat dat ook zo zal blijven. Hij/zij verwacht helemaal geen verandering in de toekomst. Inhoudelijk zal er steeds hetzelfde gebeuren, maar dan in een ander jasje gestoken. Het is dweilen met de kraan open. A5 verwacht helemaal niets van de verantwoordelijke partijen. Tegelijkertijd ziet hij/zij de leefbaarheid in zijn/haar woonplaats achteruit hollen. Daarom heeft hij/zij toch gestemd op een partij die volgens hem/haar het meest een realistische oplossing voor ogen heeft. Dit is ook meteen het enige waarop A5 zijn/haar stem heeft gebaseerd.

Veel hoop

A6 verwacht niet dat hij/zij zich in de toekomst onveiliger zal voelen, tenzij er een grote beving plaatsvindt. Hij/zij zou met de huidige situatie kunnen leven, maar stelt zich wel voor dat als de aardbevingen zwaarder worden er ook doden zouden kunnen vallen. Hij/zij verwacht echter niet dat dit gebeurt, en al helemaal niet dat er bij hen thuis iets ergs zal gebeuren, omdat hij/zij vertrouwen heeft in de stevigheid van het huis. Toch hoopt hij/zij dat de aardbevingen verminderen. Voor A6 draait de oplossing niet om geld: hij/zij wil gewoon geen aardbevingen meer, want die zullen wel voor stress zorgen. Ook zegt hij/zij dat het in deze problematiek belangrijk is een keuze te maken in hoe je omgaat met dingen die je op je bordje krijgt. Hij/zij vindt dat hij/zij ook een eigen verantwoordelijkheid heeft en zelf dingen moet aanpakken en doet dit dan ook. Tegelijkertijd vindt hij/zij het wel lastiger doordat dit je wordt aangedaan. Daarnaast realiseert hij/zij zich wel dat door de langzame politiek deze problematiek zich nog jaren voort zal zetten en dat er misschien eerst doden zullen moeten vallen voor er echt wat gebeurt.

A7 heeft geen vertrouwen in de politiek en hij/zij denkt dat het ook al een verloren zaak is om dit vertrouwen terug te winnen: de enige manier is om het een generatie te laten slijten. Hij/zij vindt wel dat de betrokken instanties een plicht hebben en hij/zij krijgt er energie

van als mensen uit onverwachte hoek zich hard maken voor de toekomst van Groningen. Hij/zij had gehoopt dat er meer mensen (uit instanties en overheden in het westen) waren opgestaan om te zeggen 'dit kan zomaar niet', maar dit is niet gebeurd. De problematiek laat A7 niet los, maar hij/zij verwacht ook geen harde klap, of dat zijn/haar huis in zal storten. Wel kan hij/zij zich voorstellen dat er mensen in de provincie zo kwaad worden dat ze over gaan tot extremisme. Hij/zij is bang dat de sfeer grimmiger wordt.

A8 wil graag dat alles terug bij het oude komt. Ook deze deelnemer ziet dat de Groningers wat grimmiger worden en vindt dat de bewoners moeten krijgen waar ze recht op hebben. Hij/zij maakt zich vooral zorgen om hoe de politiek en NAM met de bewoners om zullen gaan en vraagt zich af of en hoe de politiek en de NAM deze situatie kunnen oplossen. Hij/zij zegt dat hij/zij wel positief is ingesteld, hij/zij ook niet overmatig positief is dat het allemaal wel goedkomt. Tegelijkertijd realiseert hij/zij zich dat door gefrustreerd te raken de verantwoordelijke partijen niet beïnvloed worden. De reden dat de problematiek geen grote invloed op deze deelnemer heeft is omdat hij/zij er geen invloed op kan uitoefenen. A8 is bezig met wat het doet met de waarde van zijn/haar huis, maar weet ook dat de waarde van het huis hun gezin verder niet zal beïnvloeden.

A9 heeft geen sterke gevoelens bij wat hem/haar te wachten staat in de toekomst: "het is dan gewoon zo". Ook deze deelnemer ziet dat er onvrede ontstaat in de samenleving. A9 vermoedt dat de klunzige en geldverslindende schadeafhandeling aan het licht gesteld gaat worden. Zelf kijkt hij/zij op tegen eventuele verbouwingen, maar verder ondervindt hij/zij echter weinig problemen van de problematiek, en hij/zij heeft dus ook geen concrete ideeën over hoe het beter kan.

A10 ervaart weinig stress: "Waarom zou ik me druk maken om iets wat ik helemaal niet overzien kan?" Ook om de eventuele financiële gevolgen wil hij/zij zich niet druk maken. Het is voor A10 voornamelijk belangrijk dat de burger en de algemene veiligheid in de toekomst in bescherming wordt genomen. Hij/zij verwacht zelf niet dat zijn/haar huis in elkaar stort, maar maakt zich wel zorgen om de schoorsteen van één van de burens.